

СТАНОВИЩЕ

от доц. Евгения Кунчева Димитрова, д.м.

Медицински университет – Плевен, Факултет „Здравни грижи”,

катедра „Сестрински терапевтични грижи”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен 'доктор'
професионално направление 7.4 „Обществено здраве”
научна специалност „Управление на здравните грижи”

Автор: ас. Христина Генчева Иванова

Форма на докторантура: самостоятелна подготовка

Катедра: „Здравни грижи”, ФОЗ, МУ – Варна

Тема: АКУШЕРСКА ЗДРАВНА ГРИЖА ПРИ ПРОФИЛАКТИКА НА РАК НА
МАТОЧНАТА ШИЙКА

Научен ръководител: Проф. Соня Колева Тончева, д.оз.н.

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Представеният комплект материали е в съответствие с Правилника за развитието на академичния състав на МУ-Варна.

През 1997 г. ас. Христина Иванова завършва образованието си за акушерка и започва работа като такава в родилно отделение на МБАЛ „Д-р Беров“ ЕООД, гр. Нови пазар. От 2011 г. до 2015г. работи като операционна медицинска сестра в същата болница. От 1.10.2015 г. и до момента е асистент в МУ „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна, Филиал - Шумен. От 2000 г. докторантката притежава ОКС „Бакалавър“ по специалността „Социална педагогика“ от Шуменския университет, а от 2013 г. – ОКС „Магистър“ по Управление на здравните грижи на МУ – Варна.

2. Актуалност на тематиката

Дисертационният труд съдържа 172 страници и е онагледен с 57 фигури, 10 таблици и 7 приложения. Библиографският списък включва 192 литературни източника, от които 79 на кирилица, 79 на латиница и 34 интернет източника.

Разработеният в дисертационния труд проблем е много актуален, тъй като ракът на маточната шийка е едно от най-често срещаните онкологични заболявания в световен мащаб. Ежегодно в света се диагностицират 528 000 болни от РМШ, като 266 000 от тях са с летален край. България е на едно от първите места по заболяемост и смъртност от това заболяване в Европа, въпреки съществуващата Национална програма за първична профилактика на рака на маточната шийка. Проучването на причините и факторите, влияещи върху информираността на българските жени относно възможностите за профилактика на РМШ, би довело до изработване на ясни мерки, чието предприемане и изпълнение ще доведе до спасяването на човешки живот.

3. Познаване на проблема

Ас. Генчева е запозната в детайли със състоянието на проблема. Направеният литературен обзор е в обем от 50 страници. В него в 6 раздела е направен задълбочен критичен анализ на достъпната литература по проблема. Докторантката представя данни от епидемиологични проучвания за разпространение на РМШ в Франция, Великобритания, България и САЩ и организацията и провеждането на скринингови им програми за превенция на РМШ. Подробно описва същността на цервикалния карцином и международно признатите класификации. Задълбочено са разгледани рисковите фактори, свързани с рака на маточната шийка, разпределени в следните групи: сексуално - трансмисивни инфекции, репродуктивни и сексуални фактори, поведенчески и генетични фактори. Докторантката описва подробно и нивата на профилактика от РМШ. Особено задълбочено се е спряла на ваксинопрофилактиката, като споделя мнението на Глобалният консултативен комитет по безопасност на ваксините (ГККБВ) към СЗО за безопасността на ваксините срещу HPV. Не по-малко значение е отдадено и на методите за вторична профилактика, като на базата на проведени научни проучвания в чужбина, ас. Генчева установява, че добре организирани скринингови програми в редица страни водят до намаляване на заболяемостта от РМШ с около 80%. Представена е същността и видове скрининг, базирани на обобщените стандарти на пет американски дружества. Проследено е и участието на акушерката в профилактиката на РМШ в някои страни – Швеция, САЩ, Великобритания, Австралия и България.

4. Методика на изследването

Целта на изследването е формулирана ясно и точно. За постигането ѝ са поставени достатъчно на брой конкретни задачи, които са подредени в хронологичен ред. Методиката на изследването включва:

Социологически методи:

- Анкетен метод – оригинално разработени от докторантката са 5 анкетни карти, в които са отразени основните признаци на наблюдение за анкетираните лица;
- Стандартизирано интервю – за проучване мнението на експерти – преподаватели в МУ- Варна, Филиалите Шумен, В.Търново, Сливен и старши акушерки в Гинекологичните отделения;
- Документален метод – проучени са законови и нормативни актове, регламентиращи държавната здравна политика, образователните и професионалните дейности на акушерките в България.

Експеримент – Проведен е експеримент сред майки на ученички във възрастова група 11-13 години.

Статистически методи:

Данните са обработени статистически чрез статистически пакет SPSS for Windows версия 19.0.0. За изработване на графиките е използван Microsoft Office Excel 2010.

За анализ и интерпретация на данни с оглед разкриване на наблюдаваните явления и взаимозависимостите им са използвани - вариационен анализ, сравнителни анализи и параметрични и непараметрични тестове за оценка на хипотези.

Избраната методика на изследване позволява постигане на поставената цел и за получаване на адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

Обхванатите в проучването групи включват достатъчен брой лица, което показва представителността на извадката.

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд и приносите

Дисертационният труд „Акушерска здравна грижа при профилактика на рак на маточната шийка” е структуриран според изискванията за този вид научна работа.

В глава Първа „Литературен обзор”, докторантката представя данни от епидемиологични проучвания за разпространение на РМШ в Франция, Великобритания, САЩ и България и организацията и провеждането на скринингови програми в тези страни за превенция на РМШ.

В глава Втора „Цел, задачи и методика на проучването” подробно е разработена методологията на проведено изследване, включваща цел, задачи, хипотези, постановка и етапи на проучването.

В глава Трета „Резултати и обсъждане” – в 7 подточки докторантката представя резултатите от своите проучвания.

В началото докторантката прави задълбочена характеристика на социално-демографски показатели на изследваните групи лица – пациентки, експерти, студенти, редови акушерки, майки на ученици на възраст от 11-13 години и ученици в 12 клас. Интерес представляват получените резултати, относно честотата на провежданите профилактични гинекологични прегледи сред анкетираните лица. Проучени са причините и затрудненията за посещаемост на профилактичните гинекологични прегледи при включените в проучването пациентки. Ас. Генчева убедително доказва, че нивото на информираност по проблема не е на нужното ниво. Показателни в това отношение са получените резултати от проведения експеримент сред майките на 11-13 годишни ученици. Направен е и анализ на рисковите фактори за разпространението на РМШ. Особено внимание е обърнато на ролята на акушерките в профилактика на РМШ. Докторантката доказва, че те биха могла да изпълняват ключова роля в здравното образование, насочено към промяната на сексуалното поведение с висок риск, което има значение за общественото здраве. Необходимостта от надграждащо обучение, свързано с профилактиката на РМШ, демонстрира желание за развитие и надграждане на професионалните знания и умения на голяма част от акушерките.

Нагласите и готовността на студентите от специалност „Акушерка“, участващи в проучването за осъществяване на акушерска профилактична дейност показват желание за допълнително обучение по темата за профилактика на РМШ и осъзнаване на бъдещите професионалните отговорности.

В глава Четвърта „Практически подходи за ранна профилактика на рака на маточната шийка” докторантката представя разработен модел на Акушерски профилактичен център за формиране на поведение относно профилактика на рак на маточната шийка. В него ще се развива здравно-промотивна дейност с активното участие на акушерка. Всички групи участващи в проучването (експерти, акушерки, студенти и пр.) убедено подкрепят създаването и съществуването на такъв център, където акушерките ще осъществяват автономни грижи по профилактика на РМШ. Разработен е и подходящ инструментариум (информационна брошура, дневник за профилактика на рак на маточната шийка и фиш за оценка на риска) за ефективна работа на акушерката в центъра.

глава Пета „ Изводи, приноси и препоръки” – съгласна съм с изведените от докторантката 9 основни извода в края на дисертационния труд.

Направените препоръки към Министерство на здравеопазването и Министерство на образованието, към законодателните органи, Медицинските университети и БАПЗГ, биха повишили ефективността на националната програма за първична профилактика на РМШ.

Съгласна съм с представените основни приноси на дисертационния труд от теоретично-познавателен и практико-приложен характер.

6. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Докторантката е представила 4 публикации свързани с дисертационния труд, 2 от които са публикувани в специализирани списания – сп. „Македонско сестринство” и сп. „Сестринско дело” и две от статиите са публикувани в сборници от научни конференции у нас.

Цялостната работа на ас. Генчева е доказателство за нейните възможности за осъществяване на самостоятелна научна работа. При разработване на дисертационния си труд докторантката демонстрира съзнателност, целенасоченост и безпристрастност при провеждане на проучването и спазване принципите на научната етика.

След задълбочен анализ на разглеждания дисертационен труд нямам критични бележки към докторантката:

7. Автореферат

Автореферетът е структуриран според изискванията, съдържа 64 страници и отразява основните резултати постигнати в дисертацията.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички на изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на МУ - Варна. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника на МУ – Плевен за приложение на ЗРАСРБ.

Дисертационният труд показва, че докторантката Христина Генчева Иванова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност „Управление на здравните грижи”, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Предвид горе изложеното, убедено давам своята **положителна оценка** за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор”** на ас. Христина Генчева Иванова, докторант в докторска програма по „Управление на здравните гриж

15.08.2019 г.

Изготвил становището:

(доц. Е.Димитрова, д.м.)